

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/243359,Michal-Ostapiuk-Nieuchwytny-Sierzant-Tadeusz-Bogatko-Plon-19221949.html>
04.06.2026, 00:44

Michał Ostapiuk: Nieuchwytny. Sierżant Tadeusz Bogatko „Plon” (1922–1949)

25 stycznia 1949 r. na kolonii wsi Jamiołki-Godzieby doszło do ostatniej walki „Plona”. Siedmioosobowy oddział partyzancki, którym dowodził, został otoczony przez komunistyczną grupę operacyjną w sile osiemdziesięciu funkcjonariuszy. Wśród trwającej zamieci śnieżnej rozpoczął się bój. Pięciu podkomendnym sierż. Bogatki udało się przebić przez okrążenie. „Plon” i plut. Albin Rutkowski „Huragan” polegli.

[Podziemie antykomunistyczne Żołnierze Wyklęci](#)

25.01

„Plon” (pierwszy z prawej) i jego podkomendni, Podlasie 1948 r. (fot. z zasobu IPN)

Sierżant Bogatko należał do tych, którzy zdynamizowali działania białostockich struktur antykomunistycznego podziemia, a śmierć tego ideowego wileńskiego partyzanta położyła kres historii oddziałów Pogotowia Akcji Specjalnej Komendy Okręgu Białystok Narodowego Zjednoczenia Wojskowego.

Początki partyzanckiej drogi

O pierwszych latach życia Tadeusza Bogatki wiemy bardzo niewiele. Najpewniej urodził się w 1922 r. Według Zenobii Wińskiej „Teściowej”, łączniczki oddziału „Plona”, w okresie okupacji niemieckiej wraz z bratem Ryszardem służył w komórkach Wileńskiego Okręgu AK. Po operacji „Ostra Brama”, latem 1944 r. Bogatkowie zostali wcieleni do tzw. ludowego Wojska Polskiego.

Nie na długo jednak - Tadeusz podczas transportu jednostki, w której służyli bracia, wyskoczył w okolicach Szepietowa z pociągu.

Pierwszy jego kontakt z partyzantami podziemia niepodległościowego miał dramatyczny przebieg. Po dezercji Bogatko poprosił napotkanego gospodarza o skontaktowanie go z partyzantami. Tak też się stało. Patrol Narodowego Zjednoczenia Wojskowego pod dowództwem Tadeusza Narkiewicza „Ciemnego” odnalazł dezentera. Partyzanci postanowili jednak sprawdzić, czy szukający z nimi kontaktu mężczyzna nie jest „resortowym” prowokatorem. Podali się za Sowieców i zainscenizowali egzekucję Bogatki. Kazali mu wykopać dół, rozebrać się i zdjąć buty. Uważali, że w takiej sytuacji, jeśli byłby związany z bezpieczeńką, oświadczyłby to funkcjonariuszom sowieckiego aparatu represji. Bogatko uwierzył, że ma do czynienia z Sowiecami, i wykazał się dużą skutecznością w działaniu: rozbrojony zdołał wyrwać jednemu z partyzantów broń, postrzelił „Ciemnego” (na szczęście niegroźnie) i zbiegł¹. Wynik testu, mimo dramatycznego przebiegu, udowodnił, że Bogatko nie jest związany z Urzędem Bezpieczeństwa i tym samym zdobył zaufanie „Ciemnego” i został przyjęty do jego oddziału.

W grudniu 1946 r. wstąpił do oddziału Pogotowia Akcji Specjalnej Komendy Powiatu NZW Wysokie Mazowieckie, na czele którego stał Jan Skowroński „Cygan”. „Plon” przez kolejne miesiące służył w oddziale partyzanckim, zdobywając bojowe doświadczenie. Po komunistycznej „amnestii” pozostał w szeregach oddziału „Cygana”.

Dowódca

Plutonowy Bogatko 15 czerwca 1947 r. został wyznaczony przez „Ciemnego”, który sprawował komendę nad powiatami NZW Łomża i Wysokie Mazowieckie, na dowódcę samodzielnego oddziału PAS, który miał operować na terenie podległym KP NZW Wysokie Mazowieckie, a konkretnie zabezpieczać teren baonów 3, 4 i 5. Oficjalnie „Plon” objął szefostwo PAS na terenie gmin: Piekuty, Szepietowo, części gminy Sokoły (3 baon), Dąbrowa Wielka, Czyżew, Klukowo (4 baon), Kowalewszczyzna, Łapy i Poświętne (4 baon)². W październiku 1947 r. „Plon” i jego oddział przeszli do bezpośredniej dyspozycji komendanta Okręgu NZW Białystok, ppłk. Władysława Żwańskiego „Błękitą” i tym samym Bogatko stanął na czele oddziału PAS KO. „Plon” był czwartym dowódcą okręgowego PAS (po kpt. Romualdzie Rajsie „Bury”, ppor. Kazimierzu Chmielowskim „Rekinie” i ppor. Ryszardzie Sosnowskim „Wydrze”). Poprzednicy tak jak on wywodzili się ze struktur wileńskiej AK.

Działalność oddziału „Plona” przez kolejne miesiące obejmowała obszary powiatów wysokomazowieckiego, bielskiego i ostrowskiego. Do głównych zadań partyzantów PAS należało zwalczanie komunistycznej agentury, która w 1948 r. została przez UB znacznie rozbudowana i była głównym zagrożeniem dla niepodległościowych struktur. Przeciwno grupie sierż. Bogatki komunistyczny aparat represji zaangażował ponad 70 informatorów i agentów. Według danych opracowanych przez analityków Służby Bezpieczeństwa patrol „Plona” zlikwidował blisko 30 osób podejrzanych o współpracę z UB oraz zastrzelił dwóch milicjantów. Ponadto partyzanci okręgowego oddziału PAS przeprowadzali akcje, których celem było zaopatrzenie organizacji w niezbędne dla jej funkcjonowania środki pieniężno-materiałowe. Działań o takim charakterze oddział PAS KO przeprowadził przynajmniej 40.

[Czytaj artykuł Michała Ostapiuka Nieuchwytny. Sierżant Tadeusz Bogatko](#)

[„Plon” \(1922-1949\) na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Podziemie antykomunistyczne, Żołnierze Wyklęci

Artykuł